

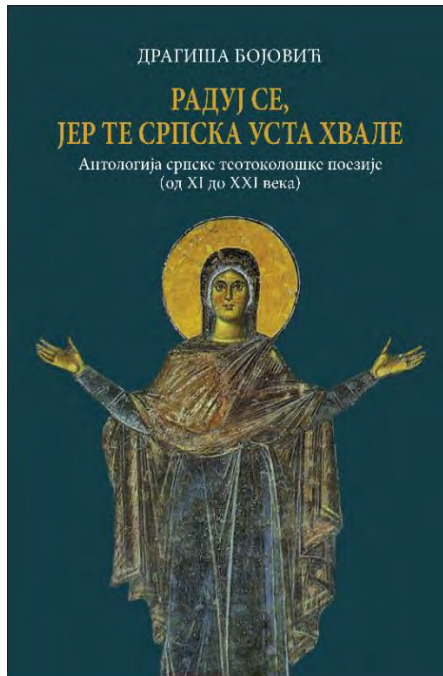
Ивица Живковић

Центар за црквене студије, Ниш
e-mail: greshni@gmail.com

ПЕСНИЧКА ЛЕГИТИМАЦИЈА СРПСКЕ НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Драгиша Бојовић, *Радуј се, јер те српска уста хвале*,
Антологија српске теотоколошке поезије (од XI до XXI века),
Међународни центар за православне студије, Ниш, 2020, 303 стр.

Интересантно је пратити амплификацију у тематским интересовањима Драгише Бојовића, која се огледа у континуитету његових три деценије трајућих и међусобно надовезујућих избора предмета истраживања. Почев од поезије Димитрија Кантакузина, коју је изучавао још деведесетих година прошлог века за потребе магистарског рада, која га је одвела ка есхатолошкој тематици, преко Светог Јефрема Сирина, код којег је исту ту тематику пронашао у развијенијем облику, затим опсежних испитивања теологије љубави и Премудрости Божје у патристичкој, нарочито српској црквеној књижевности, професор Бојовић почетком треће деценије нашег века, попут пчеле којој је сличан по методима истраживања, коначно слеће и у област теотокологије.

Избор ове области је све друго само не случајан и произвољан: управо је Пресвета Богородица била значајан фокус изучавања – или пре: обраћања – како у његовим јефремовским тако и у раним кантакузиновским истраживањима. А његових тридесет година научног sazревања и стицања искуства у созерцавању мотива, усредсређеног на истој линији тематског развоја, као да је било потребно да би неко из нашег поколења достојно приступио једној овако великој теми.

Осим као истраживач старе књижевности и културе, Драгиша Бојовић се у међувремену потврдио и као јавна личност, књижевник, говорник, песник, критичар, а између осталог као антологичар. Ово није прва антологија чији је он приређивач – напротив, његова сада већ изузетно обимна библиографија управо и почиње једном од таквих публикација. Био је то рад у којем је тада двадесетседмогодишњи Бојовић сакупио и анализирао све што је важно о старој српској поезији „последњих времена“. Од тада до данас он је приредио још неколико антологија, сваку важнију од друге. У једној од њих издвојио је и сабрао молитве Светога Саве, као златну нит његовог непроцењивог писаног дела, две наредне посветио је мотиву љубави у мислима и беседама старих писаца и духовника, да би касније сачинио и антологије два посебно важна мотива – мотива плача и мотива чуда – кроз све периоде српске црквене књижевности средњег века. У слову о Пресветој Богородици сажимају се и утврђују сви мотиви које је Драгиша Бојовић раније изучавао – а да посвећеност овом слову у српском народу траје у непрекидном континуитету дуже него сви периоди његове књижевности и културе, то показује ова антологија.

Није ни историјско трајање једино што је важно. Професор Бојовић доноси мудру одлуку да у наслов ове антологије поезије стави мало познати и помало незграпан израз „теотоколошка“. За разлику од чувенијих и можда поетичнијих израза „маријанска“ или „мариолошка“, којима се у другим крајевима хришћанског света означавају теме посвећене Пресветој Богородици, он се одлучује за овај богословски прецизан и у том смислу вероисповедно (православно) конститутиван термин, чије је дословно значење: „слово о Богородици“. Теотокологија је у вери православних хришћана потврда христологије, а толика концентрација и посвећеност мисли, молитве, побожности и самих богослужбених текстова Православне цркве и култура православних народа Пресветој Богородици није само ствар емоционалне разгаљености, већ пре свега догматски предатог и неодступног исповедања праве вере. И у овој антологији кључна реч је „поштовање“, управо целосно, егзистенцијално, свим срцем и свим човековим бићем исказано поклоњење Оној која је родила Бога, у односу на шта сва наша психолошка преживљавања, сентименти и умиљења одлазе у други план.

Зато и ова антологија показује о српском народу нешто више – не само да је он емоционално отворен, суптилан и осећајан, већ да је православан. Ове песме нису упућене људском лику жене која је сажаљива и нежна, већ Оној која је смогла снаге да на арханђелов позив одговори најозбиљнијим речима које су икада људска уста изговорила: „Ево слушкиње Господње, нека ми буде по речи твојој“, Оној која је у утроби својој сместила несместивог и родила вечно постојећег, и која је смирено слагала његове речи у срцу своме. Њој је српски народ певао још пре него што је проговорио и научио да пише. Многе су чињенице о нашим оцима за које нисмо ни знали док нам их Драгиша Бојовић није представио; ово је можда најважнија од њих. Ово је реална легитимација српске националне културе, која чини излишним и малим све данас актуелне спекулације о „народу најстаријем“. Пред речима ове поезије спуштамо се у низине покајања и смирења где су умом пребивали преци данашњег српског народа, одакле их је Господ узвисио у стварну небеску Србију, молитвама Оне којој су – како ова антологија показује – кроз векове прибегавали.